

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

T R S T - 20. novembra 1981
Leto XXXIII. - Štev. 21
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Berlinguer in slovnična pravila

Bralcem gotovo ni ušlo, da poteka boj za globalno zaščito naše manjšine po več kot treh desetletjih ustavnih jamstev in demokratične republike še vedno na »filološki in slovnični ravni«. Kaj mislimo s temi besedami, želimo dokazati na konkretnih primerih. Morda je tu zanimivo primerjati razne izjave in ocenjevanje rezultatov nedavnih srečanj enotne slovenske delegacije z voditelji italijanskega političnega življenja.

Prejšnji teden je enotno slovensko delegacijo sprejel tajnik KP Italije, tovariš Enrico Berlinguer. V delegaciji so bili, poleg tovarišice senatorke Jelke Grbec, tudi Karel Šiško (SKGZ), Drago Štoka (SSk), Josip Pečenko (PSI), Marjan Terpin (SSO), Viljem Černo, Emil Cenčič in Pavel Petričič za Slovence videmske pokrajine.

Pogovor je trajal več kot poluradno uro in je potekal, kar je povsem razumljivo, v pristranskem in tovariškem vzdušju. Enotna slovenska delegacija ni šla k tajniku KPI, da bi od njega zahtevala pobudo za globalno zaščito Slovencev. O tem problemu je med KPI in vsemi Slovenci, brez razlik, popolno soglasje. Z Berlinguerjem so se pogovarjali o tem, kako naj bi čimprej prišlo do odobritve ustreznega zakona.

Pri tem je tudi pomembno priznanje, da za KPI glasuje večina Slovencev in da je zato razumljiva vnema komunistov pri poskusih reševanja odprtih problemov naše skupnosti.

Berlinguer je poslušal podrobna poročila vseh članov delegacije, zastavljal vprašanja o posameznih vprašanjih in s tem dokazal, da njegovo zanimanje ni zgolj vjudnostnega zčnanaja. Na koncu je dal krajšo izjavo za predstavnike radia, televizije in tiska. Izjave ni napisal prej, kljub temu pa priča o organskem poznavanju slovenske problematike in tudi o tem, da ni razlik v tem, kar komunisti pravijo na vrhu in na bazi. Berlinguer je najprej ocenil srečanje in dejal, da je bilo »koristno in plodno«.

»Na tem srečanju smo še posebej poudarili splošno stališče KPI, ki meni, da je treba gledati na slovensko manjšino kot na enotno skupnost in jo je treba zakonsko zaščititi kot tako, kot je bilo že storjeno za nemško manjšino na Južnem Tirolskem in za francosko govorečo manjšino v Dolini Aoste. Zaščititi jo je treba z enim samim zakonom in torej brez razlikovanja glede na območja, kjer živijo pripadniki manjšine. To je splošno stališče, ki ga

moramo braniti. Mislimo tudi, da je sprejetje zakona za globalno zaščito Slovencev nujno in to ne samo iz načelnih razlogov, ker mislimo, da je treba zavarovati človekove pravice in demokracijo v Italiji, zaščititi torej človeško in kulturno bogastvo te skupnosti, pač pa tudi zato, ker smo prepričani, da enovita zaščita slovenske manjšine ustreza tudi državnim interesom, saj manjšina lahko opravlja, še bolj kot doslej, vlogo mostu prijateljstva med Italijo in Jugoslavijo.

Takim kriterijem ustreza zakonski osnutek, ki smo ga pred časom vložili v senatu, podobno kot jih upoštevata zakonska osnutka PSI in, seveda, Slovenske skupnosti. Glede našega zakonskega osnutka smo vedno odprti predlogom, ki bi jih dali predstavniki slovenske manjšine.

Žal parlamentarni postopek za sprejem zakona za rešitev vprašanj slovenske manjšine ne napreduje s potrebno hitrostjo, ker vlada in krščanska demokracija še nista predstavila svojih zakonskih osnutkov. Zato spodbujamo in bomo podvzeli tudi potrebne pobude, da bosta vlada in stranka krščanske demokracije vložili zakonska osnutka. Tako bomo lahko pospešili postopek odobritve zakona za zaščito slovenske manjšine. Menimo namreč, da je problem dozorel in ga je treba rešiti

čimprej. Zato tudi ne maramo, da bi strankarske računice zavirale rešitve tega vprašanja.

To je naša obveza za delo v parlamentu. Naloga naše in, nenimno, tudi drugih demokratičnih strank pa je, da se razširi občutljivost italijanske javnosti za problem zaščite slovenske manjšine, ker tudi to lahko prispeva k čimprejšnjemu reševanju tega vprašanja.

Berlinguerjevo izjavo smo ponovno citirali, čeprav je bila že objavljena v izvirniku in prevodu, tudi zato, ker se lahko bralci prepričajo v jasnost sloga voditelja KPI. Celotna izjava sloni na besedah, ki poudarjajo nujnost »ene same«, »enovite«, »globalne« zaščite slovenske »manjšine« ali »skupnosti«. Berlinguer dosledno uporablja ednino, ko govori o slovenski manjšini in dobro ve, zakaj. Govori o »enovitosti«, enem samem zakonu, brez razlik po pokrajinah. Skratka, govori to, česar nista hotela reči Piccoli in Spadolini in celo Colombo v Beogradu. Vsi rabijo izraze, kot so »slovenske skupnosti«, »slovenska prebivalstva«, »slovenske manjšine« in dajejo razumeti, da je teh manjšin več kot ena, da nismo vsi pripadniki istega naroda in torej iste manjšine, pač pa določenih vmesnih ali podrejenih kategorij. V tem smislu govori tudi uradno sporočilo KD, ki zagotavlja, da bo v kratkem predložen zakon o zaščiti »slovenskih manjšin«.

(verjetno misli na tržaško, goriško, beneško, mestno in vaško kategorijo).

Bitka za zaščito naše manjšine beleži vsak dan, ki mine, nekaj novega. Navidezno smo vedno tam, stopicamo na mestu, v resnici pa so določeni premiki in gorje nam, če jih nismo pravočasno in pravilno razumeli. Slovenci moramo biti v teh mesecih strnjeni in budni kot še nikoli prej, kajti lahko se zgodi, da nepremišljen korak pokvari leta vztrajnega boja in priprav.

Vlada je prvič razpravljala o nas, pa čeprav v okviru poročila zunanjega ministra Colomba pred svojim potovanjem v Jugoslavijo. Tu je povedal jugoslovanskim voditeljem, ki so poudarili, da si pričakujejo »globalno« zaščito (in torej nobenih skrupal), da je vlada sklenila »uskladiti« svoja stališča s Slovenci.

To je lahko nov poskus zavlačevanja, pa tudi ne. Kar bo storjenega ali usklajenega, bo imelo trajno vrednost, tudi če se vlada in parlament medtem spremenita. Končno je pomembno, da se to opravi pred majskimi tržaški volitvami, kajti v nasprotnem primeru bodo nekatere konzervativne sile tekmoval v tem, kdo se bo pred reakcionarnim Trstom

kazal bolj nacionalističnega in nepopustljivega. Iz Rima, resnici na ljubo, ne prihajajo dobre vesti. Zdi se, da bo skrbel za delovno skupino, o kateri je govoril Spadolini v Trstu, neki državni funkcionar, ki se je v treh letih delovanja vladne komisije proslavil po svojem nestrpnem, reduktivnem in mestoma celo žaljivem odnosu do Slovencev. Njegov konjiček sta bila »preštevanje in razlikovanje manjšine«, beneški Slovenci pa najljubši talci raznih prefinjenih oblik izsiljevanja. »Usklajevanje«, ki ga je Colombo obljubil jugoslovanskim voditeljem bo, v tem primeru, bolj podobno ostremu soočanju in konfliktu, kot pa prijateljskemu dogovarjanju.

Sporočilo KD o njenem zakonu jasno govori o »slovenskih manjšinah«, kar pomeni (in to nas ne čudi), da bo KD še naprej vztrajala pri ločevanju Slovencev na več kategorij in da bodo v tem smislu spet žrtve ali talci prav beneški Slovenci, ki jih KD ima za nekakšne »praljudi«.

Objektivno je torej položaj tak. Vlada in KD bosta s svojimi zakoni bržkone vstrajala pri diferencirani zaščiti, KPI pa na globalni in enoviti zaščiti. Za globalnost se je izrekel tudi sen. Fontanari, ki je podpisal zakon SSK. Kaj bo rekla dru-

ga najpomembnejša stranka vladne koalicije, PSI? To bo predmet pogovora med enotno slovensko delegacijo in Craxijem, morda že v kratkem. PSI je predložila svoj osnutek, ki je sicer zastarel, vendar temelji na načelih globalnosti. PSI ima velik vpliv na vlado, saj je v nekaterih primerih jasno pokazala, kako zna dvigati glas in preprečevati posamezne naklepe. Bori se za vodilno vlogo v vladi. Obenem se Craxi zavzema za »veliko stavno reformo«. V tem okviru doslej še ni bilo govora o zaščiti narodnih manjšin. Upati je, da bo stališče PSI potrdilo dosedanja zagotovila. V tem primeru bo namreč fronta med pristaši dveh različnih konceptov zaščite vsaj enakovredna. Na eni strani KPI, PSI in SVP, morda tudi radikalci in seveda PSUP, na drugi pa KD z laičnimi zavezniki. Zakon o zaščiti naše manjšine je lahko samo rezultat dogovora med KD, PSI in KPI. To so namreč tri sile, ki lahko bistveno prispevajo k dosegu tega cilja. Med njimi so sedaj velike razlike, čeprav niso nepremostljive. Izid soočenja pa bo v veliki meri odvisen tudi od razmerja sil in našega enotnega nastopa. Berlinguer je že dal vedeti, da se opira predvsem na predloge manjšine.

Med KPI, PSI in SSK

Dosežen sporazum za Nabrežino

Zadovoljiv dokaz odgovornosti naprednih demokratičnih sil

Končno sporazum za skupno upravljanje nabrežinske občine. Naš list zaključuje redakcija in se tiska v petek. Prav na ta dan pa se je tudi sestal, v večernih urah, devinsko-nabrežinski občinski svet. Bralci so zato najboljše seznanjeni, kako se je zaključila upravno-politična epizoda, ki jo je naša skupnost pričakovala z dokajšnjo nestrpnostjo.

V torek zvečer so se zadnjič v šestih mesecih sestale delegacije treh strank: komunistične partije, socialistične stranke in Slovenske skupnosti. Delegacije so vodili pokrajinski tajniki Tonel (KPI), Pittoni (PSI) in Harej (SSK), v njih pa so bili tudi predstavniki krajevnih organizacij treh strank. Na koncu sestanka, ki je trajal komaj poldruge uro, so podpisali politično-upravni dogovor o novi večini in novem občinskem odboru. Potrjeno je bilo, da bo nabrežinsko občinsko upravo še naprej vodil župan poslanec Albin Škerk za KPI, podžupan bo socialist Vittorio Caldi, medtem ko bo mesto »starejšega odbornika« (torej podpredsednika občinske skupščine) pripadalo Slovenski skupnosti. V odboru bosta še po dva odbornika KPI in SSK.

Dogovor je bil dosežen! Komunisti nikakor ne skrivamo svojega zadovoljstva, da je bilo to mogoče kljub zadnjim težavam in zapletom, do katerih tako ali drugače pride, ko se snujejo doslej še nepreizkušene koalicije med sicer različnimi političnimi silami, izven tradicionalnih okvirov.

Za prebivalstvo devinsko-nabrežinske občine, Slovence in Italijane, pomeni doseženi dogovor predvsem novo možnost uveljavljanja pristnih ljudskih interesov, vzajemne solidarnosti, poštenega upravljanja in zajamčenega sožitja. Pred novo Škerkovo upravo, v kateri bodo prvič sodelovali komunisti, socialisti in SSK stoje pomembne politične in upravne naloge. Vemo, da se lahko naslanja na jasen in dosleden program in na politično dobro voljo treh strank, ki so se vendar odločile, da bodo sodelovale v izključno korist prebivalstva, demokracije in sožitja.

Nova koalicija in novi občinski odbor v Nabrežini nam pomenita veliko. Naj pri tem navedemo nekaj prvih misli, ki so se nam porodile v urah po podpisu dogovora.

Nabrežina je tokrat hvalevreden primer demokratičnega vedenja, pri kate-

rem bi se lahko učile vse politične sile v Trstu in pokrajini.

Dogovor je bil namreč podpisan v trenutku, ko so v Trstu (na pokrajini in občini) zavladali prefekturni komisariji in ko sta bila razpuščena občinski oziroma pokrajinski svet. Do tega pa je prišlo, ker manjšinska odbora Liste za Trst nista spoštovala najosnovnejšega pravila demokratičnega vedenja in nista hotela zapustiti svojega mesta, ko jim je bila izražena nezaupnica večine.

Kako so se vedle domače demokratične sile v Nabrežini? Po lanskih upravnih volitvah (in tudi vseh prejšnjih pet let) je v devinsko-nabrežinski občini upravljala manjšinska levičarska uprava, ki jo je vodil tov. Škerk. Toda ta manjšinski odbor ni imel manjšine v občinskem svetu, ker ga je v usodnih trenutkih od zunaj samostojno podpisala skupina svetovalcev SSK. Ta stranka je torej zagotavljala upravljanje nabrežinske občine, čeprav je dotlej odbijala naše večkratne pozive, naj vstopi v občinski odbor.

Pogoji so očitno dozoreli po zadnjih upravnih volitvah, ko so se pričela pogajanja za sestavo nove večinske koalicije in nove enotne občinske uprave. V

našem komentarju smo tedaj zapisali, da so pogajanja važna, saj se prvič skuša oblikovati na upravno-politični ravni taka enotnost, kakršno poznamo Slovenci samo v boju za globalno zaščito. Akcijski enotnosti na tem načelnem področju naj bi torej sledila tudi upravno-politična enotnost, ki naj Trstu in vsem političnim silam pokaže temelje zaveznitva, na katerem pravzaprav sloni perspektiva splošne kulture sožitja v naših krajih. To so pač zaveznitva med naprednim delom Italijanov in Sloenci. Tako zaveznitvo zagotavljajo v Nabrežini KPI, PSI in SSK.

Na prvem delu razgovorov je bil dosežen okvirni sporazum o vsebini upravno-političnega programa, ki zadeva ključne postavke in probleme nabrežinskega prebivalstva. Premoščena so bila nezaupanja in navzkrižni interesi, saj so stranke dosegle sintezo teh stališč in jih usmerile v enoten tok.

Bilo je poletje, ko se je v Trstu odvijalo zadnje dejanje komedije okoli odborov Liste za Trst. Cecovini in Ventura sta padla na proračunih, nista pa hotela odstopiti. Nasprotno pa je koalicija KPI, PSI in SSK prav tedaj podprla proračun manjšinske Šerkove uprave v Nabrežini. Zvest dogovoru med strankami nastajajoče koalicije je tovariš Šerk z vsem občinskim odborom sporočil, da odstopa, da bi tako omogočil izvolitev nove občinske uprave, v kateri naj bi tokrat sodelovala neposredno tudi SSK.

Ko je minilo poletje so se pogajanja obnovila. Bili smo nestrpni, da bi čimprej dosegli sporazum, vendar razprava o delikatnih upravno-političnih odnosih terja svoj čas in svoje roke dozorevanja. Posebno še, ker je bilo potrebno usklajevanje različnih interesov in zahtev, ki niso zadevale »stolčkov«, pač pa načina, kako zagotoviti najučinkovitejše oblike kolektivnega vodenja občine in izvajanja dogovorjenih programov.

Ne skrivamo, da je prišlo med pogajanja tudi do sporov in napetosti, večkrat smo bili na robu nepopravljivega spopada, vendar je pri vseh prevladala razsodnost in odgovornost do prebivalstva. Vsaka stranka se je za mizo pogajanj vsedla s svojimi interesi in ambicijami, ki so se nujno križali z zahtevami drugih strank. Kljub temu pa je bilo vendar mogoče najti ustrezno ravnotežje. Sedemčlanski odbor bo sestavljen iz treh odbornikov KPI (župan, efektivni odbornik in namestnik), socialist (podžupan) in treh odbornikov SSK (dva efektivna in en namestnik). SSK pripada mesto »starejšega odbornika«, nekakšnega podpredsednika občinske skupščine, kar tudi navzven priča o enakopravnem položaju vseh treh strank v koaliciji. V tem okviru je bilo dogovorjeno, da bodo komunistični odborniki skrbeli za turizem, trgovino, industrijo, zaščito okolja, proračun, šolstvo, zdravstvo, socialno skrbstvo in osebje, socialist za javna dela, kamnolome, občinska zemljišča in smetarsko službo, odborniki SSK pa za urbanistiko, trgovino, obrtništvo, decentralizacijo, kulturo, šport in rekreacijo ter prevoze.

Ne skrivamo, da smo komunisti zavešno žrtvovali nekaj svojih odborniških mest, da bi omogočili polnopraven vstop Slovenske skupnosti v odbor in sicer z vsemi tremi svetovalci, kolikor jih pač ima v nabrežinskem občinskem svetu. Prepričani smo, da niso važna razmerja sil v odboru (kjer smo, mimogrede povedano, v manjšini), tudi zato ne, ker velja za delovanje takega koalicijskega odbora prвило soglasja in sporazumevanja. Ni si mogoče predstavljati delovanja občinske uprave, kjer bi skupina odbornikov preglasovala drugo skupino! Najboljše jamstvo za delovanje odbora pa je vsekakor dobra volja podpisnikov sporazuma.

Nabrežinskim tovarišem, ki začenjajo novo obdobje upravno-političnega življenja želimo že sedaj veliko uspeha. Čaka jih trdo delo, saj bodo morali na-

doknaditi zamujeno, vendar mora vse nas tolažiti dejstvo, da bi veliko več časa zamudili, če bi do sporazuma ne prišlo. V tem primeru bi namreč bilo neizbežno imenovanje komisarja, kateremu bi sledil razpis novih volitev. Nabrežina (in z njo velik del slovenske manjšine, neposredno ali posredno) bi se znašla v »skupnem loncu« s tržaško občino in pokrajino in zapletenimi poskusi reševanja te krize. Se pravi poleti 1982!

Vemo, da so mučna pogajanja zapustila tudi določene sledove. Dolžnost vseh je, da jih sedaj zabrišejo in posvetijo ves svoj trud novemu, nastajajočemu in perspektivam, ki jih odpira. Nabrežina bo odslej pomemben preizkusni kamen sodelovanja. Prepričani smo, da bo pokazal svoje prednosti.

st.s.

Družinske posvetovalnice

Enoten pravilnik bi moral veljati za celo pokrajino

Stavka dveh tretjin operaterjev

Družinske posvetovalnice so prišle pod nadzorstvo Krajevne zdravstvene enote, s tem pa se je na stare probleme nanizala cela kopica novih. V prvi vrsti gre omeniti pravilnike, ki te ustanove urejajo. Za šest posvetovalnic so bili namreč sestavljeni kar štirje pravilniki od tega imajo tri posvetovalnice tržaške občine svojega.

16. novembra je bil v Rojanu sestanek predstavnikov upravnih odborov, na katerem so sklenili, da morajo čimprej poskati in določiti najbolj ustrezno rešitev. Pregledati je treba najboljše točke pravilnikov posameznih posvetovalnic, Krajevna zdravstvena enota pa bo morala naknadno sprejeti enotno rešitev za vse posvetovalnice tržaške pokrajine. Poglavitno je, da novi pravilnik

ustreza željam in potrebam porabnikov.

Poleg tega moramo omeniti še stavko, dveh tretjin operaterjev družinskih posvetovalnic v naši pokrajini. Preobremenjenost in nadure zaenkrat ne dovoljujejo, da bi operaterji delovali tudi izven družinskih posvetovalnic, kar pa je ena njihovih glavnih nalog, kajti z aktivnim obiskovanjem šol in delavnih mest lahko čimbolj približajo posvetovalnice prebivalstvu. Logično je, da se zaradi tega daljšajo dobe za sestanek z operaterjem. Ponekod so zabeležili tudi tri tedne čakanja.

Nujno je torej, da se stvari čimprej uredijo, saj tak »nered« samo škoduje ugledu in važnosti, ki ju družinske posvetovalnice imajo v sodobni družbi.

Pohod za mir na zahodnem Krasu

Ob nekih geslih na kraškem pohodu za mir

Da ne bo dvomov: ko smo komunisti na zahodnem Krasu sprožili zamisel enotnega pohoda za mir, samo se zavzeli, da bi se ga udeležilo čimveč ljudi, ne glede na njih siceršnje prepričanje. Zaželeli smo si tudi, da bi se na samem pohodu ta raznovrstnost ne zabrisala; naj rajši še celo pride do izraza in izpriča bogastvo gibanja za mir in njegov obče človeški pomen. Osebnost sem tudi prepričan, da raste z gibanjem — iz vzajemnega vpliva njegovih sestavin — v vseh nas tudi nova zavest, nova kultura, nov... le zakaj ne? ... slog.

Zato nam se more biti vseeno, kako se ta zavest poraja, kaj jo utegne zavirati in kaj pospešiti, kako pri tem nastopamo komunisti, kakšne naloge se nam zastavljajo, in ne nazadnje, kakšno podobo nudimo drugim o sebi.

Mnenja sem, da nas morata pri tem voditi največja strpnost in spoštovanje do izražanja raznovrstnih prepričanj. Hkrati terjamo enako strpnost in spoštovanje naših vrednot in našega izročila.

Strpnost in spoštovanje pa naj ne pomenita, da se moramo odpovedati kritični presoji gibanja samega, njegovih sestavin in našega nastopanja v njem. Taka kritična presoja naj velja tako vsebini kot obliki, saj sta zlasti na

demonstracijah druga od druge tesno odvisni.

Spreved, ki je v soboto zvečer krenil skozi Prosek, je bil slikovit: razživel so ga godci, napisi, bakle. Ali največ pozornosti je veljalo vzklikanju mladih: o njem je vas govorila še nekaj dni po pohodu. Toda predmet govoric ni bila vsebina vzklikanja. Ne, mnenja so se delila glede njegove »spodobnosti«.

Da ne bo nesporazumov in podtikanja: osebno me ta plat vprašanja komaj da gane. Kaže pa, da je za marsikoga drugače.

Gesel v proseškem sprevedu ni bilo malo: nekaj je bilo prav posrečenih, dru-

ga so bila bolj bledična, nekatera z rimo, druga spet brez nje, tem se je poznalo, da jim je tekla zibel v toplejših krajih, tista spet so menda zrasla na domačem zelniku. Pač taka in drugačna gesla: skupno jim je pa le bilo, da zagotovo niso naletela na gluha ušesa. Toda nekaterim je — resnici na ljubo — to uspelo bolj s pomočjo logike, da se pač najverjetneje spotakneš ob »spotikljivo« in da bodi torej »pocestniško«, kar vzklikaš... po cesti.

Mnenja sem, da se tej logiki lahko komunisti brez škode odpovemo. K našim načelom ter k našemu izročilu menda ne sodi. Sama po sebi pa tudi ne koristi, kvečjemu škoduje; kajti tistega, ki je na »spotikljivo« in »nespodobno« posebno občutljiv, ne bo mikalo, da se drugič spet pridruži pohodu za mir. Sam tudi ne vidim posebnega zadoščenja v tem, da mu lahko očitam, da zavoljo neke nedolžne nespodobnosti odstopa od bitke zoper nesramnost atomske pretnje in ogabnost od lakote pokončanih otrok. Za bitko bo pač odpisan...

Taka logika torej oži naše vrste, namesto da bi jih množila. Prepričljivejša se mi zato zdi logika gesla: »Z nevtronsko bombo daleč proč; hočemo mir, to je naša moč!« Res, prav to!

Sprašujem se tudi v politično utemeljenost in učinkovitost gesel, ki sovjetske in ameriške državnike zmerja s psovkami. Sprašujem se, ali je prav, da komunisti ta gesla osvojimo. Kajti komunisti smo se na kongresih izrekli za evropsko politiko, ki naj ne bo ne protiameriška ne protisovjetska, saj bo Evropa le s tako politiko pri obeh velesilah

lahko zastavila svoj ugled in vpliv, da se zopet stkejo niti pogajanj, popuščanja napetosti in razoroževanja. S psovkami na račun njunih državnikov se Evropa ne bo mogla prikupiti sovjetskemu in ameriškemu ljudstvu. Njihova vključitev v svetovno gibanje za mir pa je zanesljivo ključnega pomena. Dejstvo je pač, da je za zmago vietnamskih partizanov bil odločilnejši preprosti »Stop war now!« ameriških demonstrantov kot pa naš »Nixon boia!«, pa čeprav je ustrezal resnici.

Prepričan sem, da si tudi nova kultura miru najde natančnih in učinkovitih izrazov, ki bodo vredni plemenitosti in radoživosti nalog, ki si jih zastavlja!

Ravel Kodrič

TISKOVNO POROČILO

Minister za notranje zadeve Rognoni je sprejel senatorko tov. Jelko Gerbec, ki mu je predstavila težak in zapleten položaj našega mesta. Predvsem je poudarila nemoteno rovarjenje fašistov, ki oskrunjuje naše spomenike, mazaško akcijo v Borštu, požig na openski šoli in vandalska dejanja na stadionu »Grezar«.

Predlagala je tudi, da bi se vsled bližnjih občinskih volitev in naravne lege našega mesta, zavzel za smotrnejše sodelovanje med organi javne varnosti (policija, orožniki, finančna straža).

Minister Rognoni je predloge vzel na znanje in povedal, da prihajajo obsodbe vandalskih fašističnih dejanj tudi iz drugih krogov. Med drugim ni izključil možnosti o svojega obiska v Trstu pred božičnimi prazniki, da bi se lahko osebno prepričal o problemih in potrebah prebivalcev in sestavil predloge za njihovo čimprejšnjo rešitev.

Nekaj misli o mladinski problematiki

V prejšnji številki smo objavili prispevek tov. Sonje Sirk, o idejno-politični vzgoji, oziroma o potrebi po taki vzgoji, pri naši mladini. Ker se nam zdi ta problematika važna, priobčamo danes daljši zapis dr. Pavla Fonde, v katerem, kot strokovnjak, navaja težave in njih možne rešitve, s katerimi se tako starši kot vzgojitelji in otroci, spopadamo v sodobni družbi.

Skrb za zdravo rast mladine je ena izmed osnovnih dolžnosti vsake družbe.

Mladinski problemi so seveda tesno povezani s celotno družbeno situacijo, saj otroci rastejo v pogojih, ki so izraz družbe in njene strukture. Res je torej da kdor se trudi in žrtvuje za boljšo družbeno ureditev, dela tudi za doseg

boljših življenjskih pogojev, v katerih se razvija mladina. Vendar pa je tudi res obratno: kdor dela za zdravo rast otrok ustvarja nujno potrebne pogoje za boljšo družbeno ureditev.

Če vzamemo primer družine, bi lahko rekli, da starši, ki zaradi velike družbeno-politične angažiranosti zane-marjajo svoje otroke, postavljajo slabe pogoje za njihovo bodočnost. Ravno tako tisti, starši, ki so zaprti v svoj družinski krog in brezbržni do socialnega življenja, ne kažejo s tem zadostne občutljivosti za bodočnost lastnih otrok.

Pozornost do širših problemov se mora torej usklajevati s skrbjo za zdravo rast otrok. To velja za družino kot tudi za širše skupine in celo družbo.

NEKAJ PSIHOLOŠKIH ELEMENTOV

Če bi hotel podati sliko psihologije otroka in mladostnika, bi moral dejansko orisati skorajda celo psihološko vedo, saj je znano, da se osnovne poteze človekove osebnosti izoblikujejo v prvih letih življenja in da je ob koncu adolescence struktura osebnosti dejansko zadobila že svojo dokončno obliko. Omenil bom torej smok nekaj problemov, za katere se mi zdi, da nas lahko tu zanimajo, ker so neposredno povezani z okoljem v katerem otrok živi.

Upoštevajmo, da se po rojstvu, po fizični simbiozi nosečnosti, vzpostavi med dojenčkom in materjo izredno tesna psihološka vez: otrok dojema sebe in mater kot eno samo bitje, kjer je eden le privesek ali podaljšek drugega. Ta medsebojna psihična spojitev, v katero

se oba zabubita, je med drugim osnovni pogoj zato, da se psihični razvoj otroka sploh začne. Iz te skupne simbioze (v kateri se otroku ustvarjajo prvine osebnosti, ki mu bodo celo življenje zagotavljale osnovni občutek sigurnosti ter zaupanja vase in v druge) se nekako že proti koncu prvega leta začnejo prvi znaki osamosvajanja. A proces dokončne psihološke osamosvojitve bo dosežen, če bo vse v redu, šele na koncu adolescence, to je v zreli dobi. Na tej poti bo otrok stalno nihal med dvema, za njegovo psihično dozorevanje enako nevarnima poloma in sicer: premajhna ali prevelika čustvena vez s starši. Čutil bo nevarnost vsakikrat ko bo staršem čustveno preblizu ali predaleč, z ozirom na stopnjo razvoja v kateri je. Od prvega leta dalje bo optimalna čustvena razdalja seveda postopoma vedno večja.

Nevarnosti so v slučaju prevelike čustvene oddaljenosti: nezaupanje v svojo vrednost biti ljubljen, torej v svojo veljavo, strah biti zavrnjen, depresija itd., kar negativno vpliva na dozorevanje osebnosti in torej na spoznavanje in osvajanje sveta okoli sebe. V slučaju prevelike čustvene bližine s starši pa je otrok v nevarnosti; da ostane le privešek osebnosti staršev, da ne razvije lastne identitete, da se ne nauči spoznavati lastnih potreb in iskat poti za njih zadovoljitev, da ne dozoreva v to, kar on je, ampak v to, kar si starši o njem predstavljajo. Pri tem bi seveda ostalo cel kup individualnih silnic in potreb neuresničenih in neizraženih, kar bi ustvarilo velike notranje napetosti in težave.

Na tej poti osamosvojitve začne najprej pri enem letu otrok spoznavati, da je mati od njega neodvisna oseba, torej ne enotna z njim, da obstaja izven njega in matere od njiju neodvisen svet. Tesna vez z materjo se kasneje razbremeni s tem, da prenese otrok del čustev na očeta, potem še na druge (posebno ko se uvaža v vrtec in šolo, kjer se uči spoznavati in upravljati svet okoli sebe in torej biti manj odvisen od staršev).

Kritični moment je v adolescentni krizi, ko se mora osvoboditi še velikega dela čustvenih vezi do staršev, ko mora zato njih važnost redimenzionirati, jim odvzeti idealizacijo, v kateri jih je doslej doživljal in prenesti čustva drugam, na ljubezenskega partnerja in na druge izvendružinske stvarnosti.

Lahko to tudi izrazimo tako: da je majhen otrok vezan na čustveno vez do fizično prisotnih staršev, večji otrok prenese del te čustvene vezi na podobo staršev, ki se je postopoma ustvarila v njem, pri adolescenci pa se mora velik del teh čustev spet prenesti na resnične osebe in situacije, a izven družine.

Adolescentna kriza je torej težka, a nujna faza v razvoju, skozi katero mora vsakdo, ker je to važen reorganizacijski moment človekove osebnosti. Prenos čustvenih vezi iz družine na izvendružinsko osebo drugega spola, na partnerja, pa ni lahek. Pri tem igra važno vlogo izvendružinska skupina sovrstnikov (ki se ustvari v okviru prostega časa) s svojimi kolektivnimi ideali, na katero se mladostnik trenutno lah-

ko opre in pripravi na dokončni prehod iz družine v samostojno življenje. Kot nekdo, ki bi se pri prečkanju zelo prometne ulice zatekel na kos pločnika sredi ceste, predno se poda na drugo stran.

Nekaj o okoliščinah, v katerih otroci doraščajo.

Poglejmo najprej dejstvo na primer, da je pred 7 leti bilo število rojstev v nabrežinski občini nad 100 na leto, potem je padlo pod to število in doseglo v letu 1980 le 54 rojstev, torej polovico. O tem bi se dalo veliko razpravljati, bom pa le zastavil vprašanje: kakšne okoliščine privedejo odrasle, danes do tega, da zatrejo svoje materinske in očetovske instinkte, če pravijo: «Ne želimo otrok!» in kakšne okoliščine prisilijo druge k izjavi: «Otrok si želimo, a pogoji so neustrezní». To omenjam zato, ker okoliščine, ki očividno tolikokrat silijo starše k odločitvi, da ne spočenejo otrok, nedvomno vplivajo, in to negativno, tudi na družine z otroci. Spadajo torej med faktorje, ki negativno vplivajo na okolje, v katerem otrok raste.

Naj tu omenim, kako se samostojno spoprijemanje z življenjskimi težavami (ekonomskimi, psihološkimi in dr.) danes začenja pozno, šele po dvajsetem letu in kako se takrat naenkrat nakopiči problemov (skrb obeh za pridobitev ugodnih delovnih razmer, urejuna stanovanje, imela naj bi majhne otroke itd.). Ta preobremenjenost, v kateri pogosto ni prostora za otroke, traja nekako dve desetletji. Sledijo pa potem desetletja včasih celo prevelike razbremenjenosti: stanovanjske in delovne razmere so v glavnem urejene (nekateri gredo celo izredno zgodaj v penzijo), otroci so skoraj že samostojni. To nesorazmerje ustvarja velike težave: preobremenjeni starši so nesproščeni, fizično manj prisotni, čustveno manj razpoložljivi do otrok. Primanjkuje primernih ukrepov, kot na pr. stanovanjska politika za mlade pare, daljše obdobje poporodnega izostanka z dela (vsaj eno leto) potem pa možnost part-timea na delu, pomanjkanje varstvenih struktur, kot so jasli (ki pa po mojem mnenju, ne predstavljajo zadovoljive rešitve, ker vsaj v prvih dveh letih življenja dvomim, da ustrezno odgovarjajo potrebam otroka).

V družbi, predvsem pa v tistih, ki družbo vodijo ni še zrastle zadostna zavest, da je funkcija staršev (in sicer obeh ker so očetje prepogosto pri vzgoji odsotni) družbeno zelo važna in da jo je treba podpreti s konkretnimi ukrepi. V takih razmerah se pogosto postavi alternativa: ali otrok ali služba in v drugem primeru se seveda po navadi službi dokončno odpove ženska. To postavlja spet nove probleme. Ženska, ki se danes upravičeno ne more čutiti realizirana le s kuhanjem in pospravljanjem, ima na razpolago v hiši, v kateri je dejansko omejena, le otroka, (največkrat edinega), na katerega osredotoči vse svoje zanimanje in preko katerega uresničuje vse svoje aspiracije. To pa ustvari do otroka večkrat pretesno vez in kot smo prej rekli, nevarnost preveli-

ke čustvene bližine, kar otroka zavira pri osvajanju samostojnosti in pri uresničevanju lastnih teženj (ne pa materinih). Položaj postane dostikrat kritičen v adolescenci, ko ima mladostnik potrebo, da se od staršev čustveno oddalji. To sovpade velikokrat prav z momentom, ko so starši tudi v krizi, ker prehajajo iz preobremenjene v prerazbremenjeno dobo, ki jim ustvarja občutek praznine, nekoristnosti, depresije. Starši se skušajo večkrat tega ubraniti s tem, da dokazujejo sebi in sinu ali hčeri, da je čustvena bližina in dejanska odvisnost otroka od družine še potrebna. Očividno je ta dinamika toliko močnejša, če je v družini en sam otrok, ker se vsa ta napetost osredotoči nanj. V ekstremnih slučajih čuti mladostnik, da je bivanje v družini v takih pogojih nevarno za pravilen razvoj lastne osebnosti in samostojnosti. Skuša se od staršev oddaljiti s tem, da gre z doma ali če tega ne more, da vzdržuje med seboj in starši stalno konfliktualnost, napadalnost, ki mu je nekako obrambno obzidje pred čustvenimi vezmi, ki ga vlečejo v otroštvo in regresijo. V obratnem primeru, če sta oba starša preza-poslena in preveč odsotna, pa postane razdalja med njima in otrokom prevelika: postanejo tujci, ne komunicirajo med seboj. Negotovost, ki to ustvari v otroku postane največkrat dramatično opazna spet v adolescentni krizi, ko starši hlastno iščejo, pod pritiskom situacije, razgovor in sporazumevanje. To pa je izredno težavno, če ne temelji na spontanosti čustvenih vezev, ki so se utrjevale v vseh prejšnjih letih.

Izvendružinski ambient je otroku na poti k samostojnosti potreben kot kisik. Vrtec in kasneje šola so situacije, v katerih se vadi upravljati svoje odnose z okoljem brez pomoči staršev, pa čeprav s pomočjo namestnikov staršev-učiteljev. To je tudi prilika, (posebno za tiste, ki živijo v izolirani, tričlanski družini in torej nimajo domačnosti z osebam, ki niso njih starši), da navežejo medsebojne čustvene odnose z drugimi in tako nadoknadijo pomanjkanje, če je doma čustev premalo — ali pa, da odvzamejo nekaj čustvenih vezi od čustveno prenasočene domače atmosfere.

Šolski ambient pa je za otroka pre malo elastičen (delno zaradi svoje funkcije tudi ne more biti drugačen), in doživeti kot preveč tesno povezan s starši ziro-ma s svetom odraslih, da bi poleg vzgojne funkcije, ki mu je lastna, lahko popolnoma zadovoljil potrebo po izven družinskem ambientu.

Obstaja torej potreba po «prostem času» izven doma in šole. To je nujno tudi skupina otrok iz soseščine, ki se sama igra in potepa okoli. Ne more pa biti samo to. Preveč važno vlogo igra prosti čas, da bi se za to ne zanimali vsi, ki nam je pri srcu zdrava rast otrok.

V prostem času se izven družine in šole otrok vadi v samostojnosti, utrjuje se pri prenašanju določenih nevšečnosti, izraža svojo spontanost in ustvarjalnost, uči se na usklajenost z

Temeljni kamen nam je skupen

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Prav tako pa je res, da se ZKJ imenuje avantgarda socializma in da si je to mesto v družbi zaslužila s svojim ravnanjem med narodnoosvobodilnim bojem, da njenega boja pred vojno niti ne omenjamo. In res je tudi, da član ZKJ ne more biti veren, temveč izhaja njegovo delo za socializem iz pobud marksističnega nazora, ki sicer ne postavlja v ospredje ateizma, pač pa ga včlenjuje v svoje prizadevanje za vsestransko osvoboditev človeka, za humanizem.

Kristjan kot član samoupravne socialistične družbe

Seveda, če hočemo razumeti v celoti počutje in položaj kristjana ali sploh vernega človeka v samoupravni socialistični družbi, bi ne smeli pozabiti še na eno dejstvo, da namreč uradna Cerkev nikakor ne spodbuja ljudi, vernikov, da bi se angažirali za samoupravni socializem. V Cerkvi je še vedno navzoč »antisocializem iz tradicije«, ki ima nedvomno najraznovrstnejše oblike. Iz tega pa sledi, da verni ljudje le z največjo težavo gredo v korak z avantgardisti socializma. In tako ima kdo lahko že zaradi tega občutek drugorazrednosti, čeprav si je te drugorazrednosti sam kriv. Edvard Kardelj pravi v knjigi »Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja«: »Zato si je naša družba prizadevala in si mora prizadevati, da bo svoboda vernikov spoštovana, kajti religija ni nikakršna ovira za enakopravno vključevanje človeka vernika v socialistično življenje družbe... Lahko bi celo rekli, da cerkev sama sebi določa dimenzije svoje svobode v tolikšni meri, kolikor interese vernikov usklajuje z vsemi drugimi interesi socialistične samoupravne družbe.«

Zgodi pa se tudi, da kdaj veren človek nikakor ne zasluži nekega nezaupanja in morda celo zapostavljanja, a je kljub temu obojega deležen ali zaradi »sektaških pojavov v vrstah ZKJ ali zaradi ravnanja cerkvenega vodstva v odnosu do socializma ali zaradi navzočnosti tistega v družbi, v miselnosti ljudi, kar bi lahko imenovali zgodovinsko obremenjenost. V takem primeru si pač mora veren človek posebej prizadevati, da odvrne od sebe sumničenja, ali pa si bo moral s pomočjo veljavnih zakonov priboriti svoje pravice. Mitja Ribičič je nekoč med drugim izjavil zelo odločno: »Naj povem na rob tega razmišljanja, čeprav zelo resno, da bomo izredno odločno in ostro ravnali tudi v vsakem primeru, ko bi kdorkoli hotel kršiti ustavne verske pravice naših ljudi, razširjati protiversko nestrpnost in šovinizem ali pa sektaško omejevati delegatske in druge samoupravne ustavne pravice naših ljudi različnih svetovnih nazorov.« (Delo, 18. decembra 1979). Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v SR Sloveniji pa pravi:

»Ni dovoljeno prepovedati občanom udeleževati se verskih obredov in drugih izražanj verskega prepričanja in verskih čustev, kakor tudi ne, prisiliti pripadnika verske skupnosti, da ne bi uporabil pravic ali izpolnjeval dolžnosti, ki jih ima kot občan po ustavi in zakonu.«

Kar zadeva opravljanje nekaterih poklicev v samoupravni socialistični družbi, posebej poklica učitelja in drugih prosvetnih delavcev, se večkrat pojavljajo nekatere težave. Iz vsega pa, kar je bilo o tem doslej povedano, sledi, da nekakšne nevtralne šole, ki bi ne bila socialistično angažirana, ne more biti. To seveda ne pomeni, da bi šola bila ali morala biti tudi ateistično angažirana. Koordinacijski odbor RK SZDL Slovenije je že pred leti dal izjavo: »Šola, za katero se zavzemamo, je kvalitetna socialistična samoupravna šola, ki je v skupnem interesu vernih in neverujočih ljudi... To pa je vse kaj drugega kot antiteizem... Potemtakem sploh ni osnovno vprašanje, če je verni učitelj lahko učitelj v šoli socialistične samoupravne družbe, ampak kakšen je ta učitelj... Namesto zaključka: zavzetost za socialistične samoupravne odnose v teoriji in praksi, v šoli in zunaj nje, v enaki meri in ob enaki odgovornosti velja za vse učitelje. Tu je poudarek, ne pa na vernosti...« (Delo, 19. marca 1977.)

Takšna stališča so popolnoma v skladu z ustavnimi določili in nedvomno pravilno, jasno osvetljujejo in postavljajo vprašanje vernega učitelja v socialistično angažirani šoli. Sicer pa je tudi Franc Šetinc odločno povedal: »Marksist v razmerah naše družbe ni predvsem ateist, je tudi bojevnik za samoupravljanje in humanizacijo naše družbe, za razvoj socialistične zveze in za pritegovanje širšega kroga ljudi, predvsem vernikov v to najširšo politično organizacijo. Je bojevnik, ki se skupaj z verniki zavzema za spreminjanje socialnih odnosov, za spremembo sveta, torej zamenjuje boj proti religiji z bojem za lepše življenje.« (Delo, 9. julija 1977.)

Kljub vsemu se bodo seveda konflikti še pojavljali, a konflikti nas ne smejo odvrniti od poti čim popolnejšega enakopravnega sodelovanja vseh ljudi dobre volje za čim pristnejšo obliko samoupravnega socializma, v katerem bo veren človek ob neverujočem našel svojo srečo in svojo »domovino«. V ta namen pa je potrebna resnična odprtost vseh za pogovore in dogovore v duhu enakopravnosti in bratstva. Edvard Kardelj pravi v knjigi, ki smo jo že omenili, tudi tole: »Takšna demokratična platforma za odnose med cerkvijo in družbo je zadosti široka, da lahko omenjene konflikte omeji na minimum in ustvari razmere za široko sodelovanje delovnih ljudi in občanov vernikov, vključno duhovščino, pri upravljanju družbe s tem, da svoje verske

interese usklajujejo z vsemi drugimi družbenimi interesi v delegatskem sistemu in posebno v socialistični zvezi delovnega ljudstva.«

Kaj pa marksizem?

Socialistična ureditev v Jugoslaviji sloni na marksistični idejni osnovi. In prav to je tisto, ob čemer se marsikdo zamisli, ko sliši besedo socializem. Vprašanje je namreč, kako se lahko potem veren človek včleni v takšno družbo, kako lahko v resnici iskreno sodeluje pri zidanju čim popolnejšega samoupravnega socialističnega družbenega reda.

Nedvomno dokazujejo, da je to mogoče, že dejstva, ki jih nihče ne more tajiti, če je iskren do vsega, kar se pri nas dogaja. Sicer pa je v Cerkvi nasploh zavladal s papežem Janezom XXIII. novi duh, ki je vernim ljudem omogočil precej drugačen odnos do socializma, kakor so ga nakazovali predniki tega izrednega papeža. V svoji okrožnici »Mir na zemlji« je, na primer, Janez XXIII. izjavil: »Prav tako ne smemo enačiti napačnih filozofskih nazorov o naravi, izviri in namenu sveta in človeka z zgodovinskimi gibanji, ustanovljenimi z gospodarskim, socialnim, kulturnim ali političnim namenom, niti tedaj ne, če ta gibanja izvirajo in se še zmeraj navdihujejo iz teh teorij; res se formula nauka, ko je enkrat natančno določena, ne spreminja več, gibanja pa žive v spremenljivih konkretnih razmerah, ki nujno globoko vplivajo na razvoj nauka. Kolikor se ta gibanja skladajo z načeli zdrave pameti in se ujemajo z upravičenimi zahtevami človeške osebe, kdo bi ne hotel v tem spoznati pozitivnih prvin, vrednih odobravanja?« Iz teh papeževih besed je s popolno zanesljivostjo mogoče razbrati spoznanje, da veren človek lahko sodeluje pri zidanju družbenega reda, kakršen je socializem, ki sloni na marksističnih osnovah. Ni namreč toliko pomembno tisto, kar človeka navdihuje pri delu za pravičnejše razmere v svetu, kakor tisto, kar hoče doseči. Vrednote socializma pa se skladajo z načeli krščanske etike in evangelijem, če se le malo spomnimo, kako so bile urejene prve krščanske občine. Za samoupravni socializem, ki hoče dati tudi posameznemu človeku tisto mesto v skupnosti, ki mu kot osebi pripada, velja to še v posebni meri. Zato lahko imenujemo socializem tudi sekularizirano krščanstvo, saj v resnici ureničuje tisto, kar so kristjani zanemarili, čeprav je v evangeliju še tako navzoče, namreč skrb za človeka že tukaj na zemlji, da bi res lahko živel človeka vredno življenje, osvobojen od vsega, kar ga kakorkoli zaslužuje, in povezan v bratstvu vseh ljudi dobre volje, da bi našel svojo srečo tudi v življenju za druge in bi se nenehno zavzemal za boljši svet – »božje kraljestvo«. Bratstvo, enakost in svoboda so pristne krščanske vrednote.

»Brezrazredna religija« ne pomeni smrti religije

Tudi teorijo o razrednem boju moramo kristjani v neki obliki sprejeti. Ljubezen

do bližnjega se mora pokazati tudi v boju za pravice zatiranih. Papež Pavel VI. pravi v okrožnici »O delu za razvoj narodov«, da je dovoljeno uporabiti tudi revolucionarni upor za spremembo razmer, »kadar bi očitno in dolgotrajno nasilje hudo prizadelo osnovne človečanske pravice in nevarno škodovalo skupni blaginji dežele.«

Zgodovinski materializem, ki je prav tako sestavnica marksizma in na njem zgrajena socializma ali socialistične teorije o družbi, je eden izmed pomembnih pogledov na zgodovino, čeprav ne moremo reči, da bi bilo mogoče z njim vsestransko osvetliti vse, o čemer nam zgodovina človeštva govori. Zato kristjana zgodovinski materializem niti ne moti.

Vprašanje pa se zastavlja v zvezi s filozofskim nazorom dialektičnega materializma, čeprav lahko v njem vidimo posledice napačnega spiritualizma in filozofskega idealizma, ki so ju zagovarjali nasprotniki

Marxa v njegovem času in ju mnogi skušajo še danes zagovarjati in tako zavračati marksizem. Krščanstvo seveda priznava poleg materije duha, vendar med materijo in duhom ne vidi nasprotij v smislu napačnega spiritualizma, temveč dopolnilo v smislu komplementarnosti dveh pogledov na resničnost, ki nikakor ni preprosta in tako monolitna, kakor je prikazujejo površinski nazori.

Ostane še pomislek, ki izhaja iz izrečnih nazorov marksizma o religiji kot alienaciji ali odtujitvi človeka, kot opiju ljudstva in odsevu nezdravih razmer ter hkrati protestu zoper nezdrave razmere, kar naj bi govorilo v prid skorajšnje smrti religije. Takšni pogledi na religijo so posledica Marxovih socioloških ocen in konkretnih oblik krščanstva v njegovem času. Zato ne morejo ti pogledi veljati za vsestransko in popolno osvetlitev religioznih pojavov vseh časov, kar priznava že Marx sam in priznavajo danes vsi pomebnejši marksistični misleci. Sicer pa proti dejstvu ni dokaza, a dejstvo dokazuje, da je religija lahko spodbuda za spreminjanje sveta v duhu socializma, kot se to dogaja, na primer, v deželah Južne Amerike, in dejstvo dokazuje tudi, da socialistična brezrazredna družba ne prinaša smrti religije. Kakor »brezrazredna morala« ne pomeni smrti morale, tako tudi ne pomeni smrti religije »brezrazredna religija«. Tudi religijo lahko resnično socialistična družba samo prenovi in ji naravnost vsili njeno pristno podobo. Za krščanstvo, kakršno odseva iz evangelija, velja to še v posebni meri.

Nasprotja med krščanstvom in marksizmom tedaj niti niso takšna, kakor so videti se na prvi pogled. A pomembno je nedvomno to, da zagovorniki socializma, ki sloni na marksizmu, ne postavljajo v ospredje takšne osnove, kolikor včlenjuje ateizem, in jo sploh jemljejo predvsem kot teorijo za spreminjanje sveta v duhu socialističnih vrednot, ki so hkrati krščanske vrednote, vsaj v veliki meri. Tako se namreč, potem kristjani lahko mirno ravna po navodilih papeža Janeza XXIII. predvsem pa po evangeliju. Socializma sicer ni mogoče zidati na katerikoli osnovah, a

prav tako bi bilo napačno trditi, da ga je mogoče zidati izključno samo na marksističnih, posebej če bi pri tem mislili na njihovo ateistično sestavnico. Gibanje kristjanov za socializem tudi dejansko zanika takšne nazore. V evangeliju so navzoče izredne spodbude in smernice za spremembo sveta v duhu bratstva, enakopravnosti in svobode, v duhu pravičnosti in ljubezni, v duhu resničnega humanizma. Vendar bi bilo prav tako napačno, če bi kdo trdil, da je samo na teh osnovah, kolikor je njihova sestavnica vera v Boga in Odrešenika, mogoče zidati socializem.

Neverujoči in verni si morajo prizadevati za to, da našo družbo prekrasijo resnično socialistične vrednote, kajti spremenjene razmere nikakor ne morejo same spremeniti človeške miselnosti. Socialistična vzgoja in socialistična kultura, kolikor ne gre za prazne besede, temveč za resnično humanistično vsebino, ki jo izražajo, nas morata vedno pozivati k resnemu delu v tem pogledu.

Sklepna beseda

V razpravi smo se ozirali predvsem na razmere v SR Sloveniji. Kljub temu pa spoznanja, do katerih smo prišli, veljajo v glavnem tudi za druge republike, čeprav razlik ne smemo podcenjevati.

Če se tedaj kristjani odpovedo klerikalizmu, želji po oblasti, ki naj bi jo imela nad svetom in družbo Cerkev, ki naj bi jo imeli njeni predstavniki in zagovorniki njenih načel, in ne poudarjajo vere kot pogoja za pravično ureditev sveta in človeške družbe, marksisti pa prav tako ne postavljajo v ospredje ateizma in svetovnonazorskega materializma kot pogoja za socialistično ureditev človeške družbe, potem sodelovanje vernih in neverujočih, kristjanov in marksistov pri skupnem delu za čim popolnejši samoupravni socializem ne more nalegeti na neke resne ovire. Evangelij in nauk o avtonomiji zemeljskih resničnosti ter verski svobodi 2. vatikanskega cerkvenega zbora bosta kristjanom v tem pogledu nesporna kašipota tudi v prihodnosti. Evangeljsko, pristno krščanstvo lahko opravlja svoje poslanstvo v svetu samo takrat, če se odpove želji po oblasti, moči in sijaju, kajti samo v tem primeru lahko sodeluje z vsemi ljudmi dobre volje v nesebični službi človeku, pospešuje razvoj resničnega humanizma ali humanističnega socializma in povsod zida, ne pa ruši in duši.

Kristjan v samoupravni socialistični družbi bo našel sebe in svoje mesto v tej družbi, kolikor bo živel in delal v duhu tistega, kar izražajo besede: kristjani za socializem, kristjani v službi sveta in človeka, kristjani v službi osvobodjanja človeka, kristjani sredi sveta in življenja, saj je takšen tudi duh evangelija. To pa ne pomeni neodgovornega, nekritičnega in neustvarjalnega včlenjevanja v socialistično družbo, saj bi s takšnim včlenjevanjem ničesar ne storil za njen razvoj. In prav tako to ne pomeni, da bi se kristjan moral odpovedati svojim širšim obzorjem, ki segajo prek tega sveta in

življenja na zemlji. Nasprotno, iz teh presežnih obzorij črpa kristjan spodbude in moč za zidanje vedno popolnejše socialistične družbe, za spreminjanje sveta. Le dober kristjan lahko zavestno dela skupno s svojimi brati marksisti za spremembo sveta v duhu socializma. Velja pa seveda tudi nasprotno, da samo marksist, ki mu res gre za takšno spremembo sveta, lahko gleda v pristnih kristjanih svoje brate in sodelavce. Čas narodnoosvobodilnega boja je to spoznanje na poseben način potrdil. Ne gre tedaj in ne sme iti za nobeno spreobračanje ljudi k ateizmu ali teizmu, da bi na tak način ustvarili osnove za zavzeto sodelovanje v naši družbi, temveč gre za skupno prizadevanje za čim popolnejši socializem iz tistega prepričanja, ki ga pač kdo ima glede zadnjih vprašanj o človeku in svetu. Kristjani in marksisti ateisti se morajo med seboj spodbujati k čim doslednejšemu življenju in delu iz svojega nazora, saj jih bo to nujno povezovalo in spodbujalo k skupnemu delu za spremembo sveta. Kolikor še takšni pogledi niso postali splošna last naše družbe, neverujočih in vernih, smo jih dolžni z vso zavzetostjo širiti in s svojim delom potrjevati.

Kristjani in marksisti morajo najti skupni jezik – uresničevanje socializma, čim popolnejšega socializma. Enotnost vernikov in komunistov je pri gradnji socialističnega samoupravljanja eden izmed glavnih temeljev naše družbe (prim. Komunist, 24. aprila 1981). Za to pa sta potrebna poglobljeno krščanstvo na eni in poglobljeni marksizem na drugi strani, kajti samo na teh osnovah je mogoče premagati klerikalizem in sektaštvo.

Konec

PRISPEVKI

V spomin na pokojnega moža, tov. Josipa Tula, prispeva Alojzija Tul, Mačkolje, 20.000 lir za sklad DELA

Prašelj Ladi, Trst, prispeva 10.000 lir

Ob poravnavi naročnine prispevajo

Žerjal Slavko, Boršt 20, 4.000 lir

Pernarčič Albert, Mavhinje, 4.000 lir

Perčič Ljubo, Šempolaj, 2.000 lir

Legiša Milko, Vižovlje, prispeva 7.000 lir

Kocjančič Marija, Sesljan, 4.000 lir

Ob sedmi obletnici smrti moža Antona, daruje Bogomila Gerlanc 10.000 lir za sklad DELA.

Vsem prisrčna hvala.

DELO - glasilo KPI

za slovensko narodno manjšino

Direktor ALBIN ŠKERK

Ureja uredniški odbor

Odgovarja FERDI ZIDAR

Uredništvo in uprava:

Trst - Ulica Capitolina, 3

telef. 76.48.72, 74.40.47

Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2

telef. 24.36

Poštni tekoči račun 11/7000

Letna naročnina 6.000 lir

Tisk: Tipo/lito Stella snc

Ulica Molino a Vento 72 - Trst